

Primjena prirodnih metoda treniranja konja (Natural Horsemanship)

Levak, P.; Baban, Mirjana; Mijić, Pero; Antunović, Boris; Gregić, Maja; Vučković, Goran

Source / Izvornik: **8th International Scientific/Professional Conference, Agriculture in Nature and Environment Protection: zbornik radova, 2015, 260 - 264**

Conference paper / Rad u zborniku

Publication status / Verzija rada: **Published version / Objavljena verzija rada (izdavačev PDF)**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:956946>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-05**



Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)



DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

Primjena prirodnih metoda treniranja konja (Natural Horsemanship)

Petar Levak, Mirjana Baban, Pero Mijić, Boris Antunović, Maja Gregić, Goran Vučković

Poljoprivredni fakultet, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Kralja Petra Svačića 1 d, Osijek, Hrvatska, e-mail: mbaban@pfos.hr

Sažetak

Natural Horsemanship je engleski naziv koji označava trening konja po prirodnim načelima. Sve metode unutar Natural Horsemanshija zasnivaju se na promatranju ponašanja divljih konja te njihovim međusobnim interakcijama. Prije početka primjene ovakvog načina treninga potrebno je detaljno proučiti osjetila konja te njegove prirodne reakcije poput straha, ljutnje itd. Nijedna metoda nema propisana pravila, već su dana načela kojih se potrebno pridržavati, a sam trening se prilagođava svakom konju ponaosob. Ove metode razvijaju se iz dana u dan i imaju sve više poklonika diljem svijeta, počevši od jahača rekreativaca pa sve do profesionalnih sportaša koji sudjeluju na natjecanjima poput Olimpijskih igara.

Ključne riječi: Natural Horsemanship, osjetila, etologija, trening

Uvod

Dugoročno uvjerenje da su ljudska dominacija i podložnost konja ključ za uspješan trening te treniranje konja na način da „poštuje“ trenera vodi do zaključka da je sila često korištena u treningu konja. Mnogi konji reagirali su izbjegavanjem, otporom i udaranjem, što je ubrzo postalo i njihovo uobičajeno ponašanje. Nakon što više nisu bili u mogućnosti nositi se sa problematičnim ponašanjem svog konja, neki su treneri u prošlosti bili ohrabreni na korištenje grubih metoda i pomagala, dok su se drugi obratili takozvanim „dobrim konjarima“ (eng. „good horseman“), odnosno „šaptaču konjima“ (eng. „horse whisper“) da im pomogne u korekciji ponašanja konja. Takav pristup kao što imaju „dobri konjari“, vlasnici konja ili treneri često nisu sami mogli primijeniti zbog nedostatka razumijevanja ili pak, nemogućnosti primjene. Često se činilo da ti šaptači konjima primjenjuju magične načine rada sa konjima (šapću im) s kojima postižu impresivne rezultate, iako nisu imali previše motivacije za objašnjavanje vlastitih tehnika (Goodwin i sur., 2009.).

„Šaptači konjima“ kao što su Monty Roberts, Pat Parelli i ostali, predlažu svoje tehnike rada u okruglom manježu kao korisni te nježni inicijalni trening koji umanjuje stres i strah u mladim konjima, ali i starijih konja, koji se nađu u nepoznatim situacijama (na primjer, ulazak u prikolicu za prijevoz konja). Osnovu njihova rada u okruglom manježu čini poznavanje ponašanja konja u krdu i njihova međusobna interakcija. Trener tjera konja od sebe sve dok konj ne počigne surađivati. Nakon toga, konju je dozvoljeno da priđe čovjeku, koji ga mazi i poziva da ga slijedi (Robertson, 2002.). Smatra se da je sedlanje konja puno lakše, sigurnije i nježnije nakon uspješnog rada sa zemlje nego što je to nakon tradicionalnog ujahivanja (Miller i Lamb, 2005.).

Cilj ovoga rada je prikazati neke metode treninga konja koje prate njihove urođene instinkte vladanja i u skladu s njima postižu željeni cilj treninga.

Osjetila konja

Usprkos domestikaciji prije nekoliko tisuća godina, kao i intenzivnom selekcijskom radu u samom uzgoju, konji i dalje imaju vrlo izražena osjetila, kao i instinkte, te se sukladno njima i ponašaju. Prvenstveno, konj je lovina i u navali straha, instinkt mu nalaže bijeg. Na izvedbu određene radnje velik utjecaj ima i osjetljivost konja na okolišne čimbenike, jer osjetljiviji konji snažno reagiraju na nove podražaje i promjene u njihovom okruženju. Svako upoznavanje s novim predmetom ili situacijom, konja stavlja u odnos s ranijim iskustvima temeljem kojih pozitivno ili negativno procjenjuje novonastalu situaciju i sukladno tomu reagira (Tomić i sur., 2012.). Samo poznavanjem i uvažavanjem prirodnog ponašanja konja, temeljenog na osjetilima, može se postići kvalitetan odnos između konja i čovjeka koji vodi do opuštenog i kvalitetnog rada u kojem konj svojevolumno iskazuje sav svoj potencijal. Ukoliko naučimo pravilno raspoznavati određene emocije i reagiramo sukladno s njom, automatski postajemo usklađeniji sa konjima (Čosić i sur., 2009.). Tijekom treninga s konjima na ovakav način bitno je dobro poznavanje vizualne i slušne percepcije konja.

Monty Roberts

Monty Roberts, poznat još i kao čovjek koji sluša konje, živi jedan vrlo neobičan život. Iako se njegov jedinstveni rad proteže već kroz pet desetljeća, svjetsku pozornost dobio je tek sa nedavna tri događaja. Prvi je bio njegovo priznavanje od strane kraljice Elizabete II i prisvajanje njegovih metoda za trening i njegu kraljevskih konja. Drugi događaj je objavljivanje njegove autobiografije „The man who listens to horses“ (Roberts, 1997.), koja ubrzo postaje internacionalni best-seller. Uza sve navedeno, valja napomenuti i da je Monty uz vlastito troje, udomio još četrdeset sedmero djece. Roberts je osvojio brojne nagrade i dobio ogromnu svjetsku slavu te napisao tri knjige koje su dospjele na best-seller listu New York Timesa. Iako je u ozbiljnim godinama, i dalje ne staje, već provodi svoje turneje s ciljem širenja humanog i nenasilnoga pristupa radu s konjima. Monty je počeo slušati konje promatrajući ponašanje divljih konja u Nevadi, kada je imao samo trinaest godina. Tamo je poslan, kako bi okupio konje za Salinas Rodeo Association's Wild Horse Race. Međutim, on je satima promatrao međusobne interakcije divljih konja. Ubrzo je ustanovio da oni koriste uočljiv, učinkovit i predvidljiv govor tijela kako bi komunicirali, postavili granice, pokazali strah, relaksaciju ili naklonost. Kasnije se iz tog promatranja i navedenih zaključaka rodila metoda nazvana Join-up. Flag Is Up Farms mjesto je gdje Monty živi i radi, a ujedno, to je mjesto i odskočna daska za neke od svjetski najboljih konja. Dually halter, koji je osmislio Monty, patentirani je ular namijenjen za školovanje konja. Ular je dizajniran na način da efektivno nagrađuje konja, kada se ponaša partnerski prema treneru.

Uz Dually halter u svom radu Monty koristi još i lonže. Točnije, radi se o dvije lonže, svaka duljine približno 9 metara (Monty, 2013.). Riječ je o pamučnom užetu koje jahač drži na svojem laktu, njišući ga lijevo-desno, iza svojih nogu. Na taj način uže ulazi u periferni vid konja kao nešto opasno i potiče ga da ide unaprijed bez nanošenja fizičke boli.

Join up

Promatrajući divlje konje, Monty je uočio njihovu neverbalnu komunikaciju, tihi jezik koji kasnije naziva „Equus“. Inkorporirao je Equus u svoju nenasilnu metodu rada nazvanu Join-up. Metoda koju je kreirao Monty, Join-up, predstavlja način na koji treba uvjeriti konja - životinju koja

po svojoj prirodi bježi od svih predatora, uključujući i čovjeka - da dobrovoljno pristupi i traži društvo čovjeka trenera (Miller, 2000.). Join-up omogućuje trenerima da umanje reakciju straha mladih konja prema novim situacijama (Krueger, 2008., cit. Rivera i sur., 2002.). Baza rada u okruglom manježu je razumijevanje ponašanja konja (Krueger, 2008., cit. Sighieri i sur., 2003.). Neukroćeni konj ulazi u okrugli manjež polumjera otprilike 15 metara. Konj koji ne surađuje sa trenerom na zemlji, bit će tjeran, sve dok ne počne odgovarati osobi sa izvjesnim signalima.

Stajanjem u centru, gledajući konja oči u oči i držeći uspravno ramena, oba neverbalna znaka, trener govori konju da „odlazi dalje“ (Miller, 2000.). U početku, konj trči uz sam rub manježa, a trener ga tjera od sebe. Nakon što konj počinje uviđati da se ništa loše, poput boli, straha, pa čak niti povišenog tona, ne događa, počinje „Equus“. Ovaj proces Krueger (2007.) opisuje u 5 faza: Faza 1. Konj je uveden u manjež, otkopčan je povodac sa ulara i može istraživati poznati okoliš. Ne slijedi trenera spontano. Faza 2. Trener otjera konja od sebe. Konj galopira u krug oko trenera i okreće svoje unutarnje uho prema njemu/njoj. Faza 3. Konj reducira promjer kruga u kojem trči oko trenera. Faza 4. Galopirajući, konj počinje lizati i žvakati, i istezati svoju glavu i grlo prema dolje. Lizanje i žvakanje kao i istezanje glave i grla proučavani su u detalje u galopirajućeg konja. Kontinuirano lizanje i žvakanje broji se kao jedan od znakova, ali ukoliko je taj pokret bio prekinut nekoliko sekundi, brojio se kao dva znaka. Istezanje glave i grla prema dolje brojilo se kada su usta konja bila spuštena ispod razine ramena ili niže. Faza 5. Trener okreće svoja leđa konju. Konj usporava, staje, okreće se prema treneru, liže i žvače, i slijedi trenera u svim smjerovima. Kada počinje oklijevati, bit će lagano pritisnut u slabine, tako da se počinje povlačiti uzduž trenera. Join-up se smatra završenim kada konj prati trenera u bilo kojem smjeru na udaljenosti od 1 do 2 metra u razdoblju od deset minuta. „Gledao sam gospodina Robertska kako postiže taj moment join-upa sa svježim, neukroćenim konjima u nekoliko minuta“ (Miller, 2000.).

Nevzorov Haute Ecole

Alexandar Nevzorov, osnivač ove metode rada sa konjima vrlo je kontroverzna osoba. U potpunosti se protivi konjičkim sportovima. Prolog svoje knjige, *The horse crucified and risen*, Nevzorov (2011.) započinje objašnjavanjem kako je siguran da za one koji se bave sportskim jahanjem, kasačkim trkama, galopskim trkama, vožnjom zaprega i vole svoju profesiju ili hobi, nema smisla čitati, pa čak ni otvarati njegovu knjigu. Važno je napomenuti da je nekad i sam trenirao visoku dresuru. Uz pomoć svoje žene osmislio je Nevzorov Haute Ecole.

Osnovni cilj Nevzorov Haute Ecole je ne gledati konja kao sredstvo transporta ili pak izvor zabave, već gledati na njega kao sebi jednako živo biće. Svi njegovi učenici moraju proći tečajeve vezane uz anatomiju konja. Svrha Nevzorove škole je naučiti elemente haute eole, odnosno visoke dresure i školske skokove poput capriola, levade, ballotade i drugih, bez jahača. U radu sa konjem po Nevzorovoj metodi strogo je zabranjeno korištenje pomagala poput mamuza, žvala pa čak i dizgina, zbog njihova štetnog djelovanja na zdravlje konja. Jedino što je dopušteno u radu sa konjem je opušteni povodac oko vrata zvan „Cordeo“. Mišljenje škole je da je konj sposoban izraziti svoje osjećaje i psihološke potrebe (Griffin, 1984.). Psihološko i mentalno zdravlje konja zauzima vrlo važnu ulogu u Nevzorov Haute Ecoleu. Međusobno povjerenje i poštovanje stječe se tijekom igre i pomoću psihološke snage koja se dobiva putem nekoliko vježbi. Cjelokupna metoda temelji se na međusobnom razumijevanju i prijateljstvu. Putem različitih DVD-ova govori se kako za postizanje dresurnih figura nije potrebna dominacija i predstavlja se nova metoda treninga. Glavni fokus metode je zdravlje konja, pa je upravo zbog toga 2010. godine odbačeno i jahanje. Istraživanja Lydie Nevzorove pokazala su kako masa jahača izuzetno narušava mišićnu masu leđa konja i iritira živce unutar kralježnice.

Horse Agility

Agility je disciplina koja je vrlo dobro poznata svim trenerima pasa, međutim, u svijetu konja, Agility predstavlja novu i neistraženu disciplinu. Naime, radi se o disciplini u kojoj se uz pomoć primjerene vještine rada s konjem, partnersku komunikaciju i maštu svladavaju različite prepreke. Disciplina je usko povezana sa Natural Horsemanshipom, poglavito sa Parelli metodama. Horse Agility je i prva međunarodna natjecateljska konjička disciplina koja nagrađuje odnos i komunikaciju, a ne isključivo rezultat, pri čemu je usmjerena samo na rad s tla. Na službenim stranicama internacionalnog Horse Agility (International Horse Agility Club, 2013.), tvrde: da se pomoću navedene discipline izgrađuje vrlo bliska veza sa konjem; da pomaže konju u konstruktivnom razmišljanju; da pomaže i vlasniku konja da se upozna sa istomišljenicima koji vide i druge potencijale u svom konju, osim onog sportskog; da s obzirom na strukturu natjecanja uvijek postoji prostor za učenje i napredak. Hrvatska udruga Horse Agility osnovana je 2012. godine s ciljem poticanja ljubavi prema konjima i etičkih vrijednosti u aktivnostima vezanim uz konje. Udrugu je osnovala nekolicina entuzijasta sa ciljem promicanja Natural Horsemanshipa, odnosno ravnopravnog odnosa čovjeka sa konjem, ali i promicanje kvalitete u konjogojstvu. Oprema koja se koristi u Agilityu je vrlo oskudna. Konju je potreban samo ular, bilo koje vrste i povodac duljine 3 do 5 metara kako bi se konj mogao slobodno kretati. Što se vodiča tiče, pravila su još i jednostavnija. Za odjeću nema nikakvih prepreka, bitno je da bude udobna, dok je nošenje kacige na treninzima svojevoljno, a tijekom natjecanja obavezno. Što se terena tiče, on mora biti ograđen, a podloga ne smije biti klizava. Prepreke su proizvod mašte, što maštovitija prepreka - to bolje. Jedino pravilo je da prepreka mora biti sigurna za konja.

Zaključak

Trening konja nužan je kod mladog i starog konja, čiji pristup, intenzitet i rad treba biti individualan. Čovjek se od davnina bavi treningom konja. Kroz vrijeme mijenjali su se pristupi i rad s njima, ali uvijek je u fokusu bila životinja. Danas postoji čitav niz opisanih i utemeljenih metoda treninga, među kojima i „Natural Horsemanship“. Pristup je to treningu čiji su temelji ponašanja konja u divljini i njegovi instinkti, ustvari, temelj rada trenera u željenom smjeru. Ponašanje konja tijekom takvoga rada nudi niz mogućnosti za znanstvena istraživanja koja se bave promatranjem ponašanja konja, a koje je, inače, teško za istražiti.

Napomena

Rad je izvod iz završnog rada studenta Petra Levaka pod nazivom „Primjena prirodnih metoda treniranja konja (Natural Horsemanship)“, obranjenog 17. rujna 2014. na Poljoprivrednom fakultetu u Osijeku.

Literatura

1. Čosić, E., Baban, M., Sakač, M., Antunović, B. (2009): Psihološke karakteristike konja. 1.Međunarodni simpozij o konjičkoj industriji i 3. Hrvatski simpozij o lipicanskoj pasmini, Zbornik radova, br. 3., 130-134, ISSN 1847-4608.
2. Goodwin, D., McGreevy, P., Waran, N., McLean, A. (2009): How equitation science can elucidate and refine horsemanship techniques. *The Veterinary Journal*. Volume 181, Issue 1, str. 5–11.
3. Griffin, D. R., (1984): *Animal Thinking*. Press of University of Harvard, str. 163.
4. Krueger, K. (2007): Behaviour of Horses in the “Round Pen Technique”. *Applied Animal Behaviour Science*. Volume 104, Issues 1-2, str. 162-170.

5. Krueger, K. (2008): Social Ecology of Horses. Applied Animal Behaviour Science. Volume 104, Issues 1-2, str. 162-170.
6. Miller, R. M., Lamb, R. A. (2005): The revolution in horsemanship and what it means to mankind. The Lyons Press, Guilford, Connecticut.
7. Miller, W. R. (2000): Behavioural and Cognitive Psychotherapy. Cambridge University Press, United Kingdom, str. 285–292.
8. Monty, R. (2013). Equipment, www.montyroberts.com, (1.12.2013.).
9. Nevzorov, A. (2011): The horse crucified and risen. Nevzorov Haute Ecole, 8-10.
10. Roberts, M. (1997): The man who listens to horses: The story of a real-life horse whisperer. Random House, New York.
11. Robertson, M. (2002): The Man Who Listens to Horses: The Story of a Real-Life Horse Whisperer. Balantine Books, USA.
12. International Horse Agility Club (2013): Introducing The International Horse Agility Club, <http://www.thehorseagilityclub.com>, (1.12.2013.).
13. Tomić, M., Ramljak, J., Ivanković, A. (2012): Upravljanje osjetilnom percepcijom konja. Stočarstvo 66:2012, str. 303-316.

The Application of Natural Methods in Training horses (Natural Horsemanship)

Abstract

Natural Horsemanship is an English name that means training the horse on natural principles. All methods within the Natural Horsemanship are based on observations of the behaviour of wild horses and their interactions. Before the start of this method of training is necessary to thoroughly study the senses horse and his natural reactions such as fear, anger, etc. Neither method has no prescribed rules already on the principles that should be followed, and the training is adapted to each horse individually. These methods are being developed every day and have more fans around the world starting with the rider amateurs up to professional athletes who participate in competitions such as the Olympics.

Key words: Natural Horsemanship, senses, ethology, training